

חולין כ"ה

אין כלי חרס נטמא בנגיעה

הגמרא הביאה, את המקור לכך שכלי חרס מטמא מאוירו אבל לא בנגיעה בגבו. אמר

רב אדא בר אהבה לרבא, נאמר שמן הדין כלי חרס יטמא מגבו בנגיעה. ומה כל הכלים שבלא נגיעה אינם נטמאים מאוירם, אם נגיעה בגבם נטמאים¹⁹¹, כלי חרס שמיטמא מאוירו, אינו דין שיטמא מגבו! לכך נאמר: "וְכֹל כְּלֵי פְתוּחֵי אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא" איזה כלי התורה אמרה שהטומאה מקדימה לחול מפתחו? זה כלי חרס וכשאין עליו צמיד פתיל. אבל אם יש צמיד פתיל עליו שפתחו סגור, אף על פי שהוא באהל המת הוא טהור. ומכאן שלא נטמא מגבו. ונאמר שמן הדין כל הכלים יטמאו כשנכנסה אומה לאוירם. ומה כלי חרס שאין נטמא מגבו נטמא מאוירו, כל הכלים שנטמאים מגבן קל וחומר שיטמאו מאוירם? לכך נאמר "תוכו" לומר שרק בכלי חרס ולא בשאר כלים.

שואלת הגמרא, והרי פעמיים נאמר "תוכו" אחד לגופו שמיטמא אוכלים באוירו ואחד ללמד שנטמא מאוירו? עונה הגמרא, שארבעה פעמים נאמר "תוכו", ממה שלא נאמר "תוך" מרבים לדרשה. 1. לגופו, 2. לגזירה שוה שהכלי נטמא מהאויר אף על פי שלא נגע בו השרץ, 3. ללמד שרק כלי חרס נטמא מאוירו ולא כל הכלים, 4. אם אחד מכל הכלים הנטהרים במקווה הנקרא 'כלי שטף' היה בתוכו¹⁹², והשרץ נפל לאויר החיצון אין אוכלים ומשקים שבכלי הפנימי נטמאים.

יכול שמן הדין כל הכלים לא יקבלו טומאה רק כלי חרס ניצל בצמיד פתיל אלא אם נפל לאוירם ונגע, ומה כלי חרס

שמיטמא מאוירו בלא נגיעה אינו נטמא מגבו, כל הכלים שאין נטמאם באוירם אינו דין שלא נטמאים מגבן? לכך נאמר: "וְכֹל כְּלֵי פְתוּחֵי אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא", רק כלי חרס שנטמא מפתחו ניצל

191 שניא: 'וכל אשר יפול עליו וגו' משמע שנגע, ואין הבדל בין נגע בגבו או באוירו. רש"י.

192 ופי הפנימי למעלה מפי החיצון, ולא נצרך ללמד כשהכלי פנימי אם הוא של חרס שמציל שהרי אינו מיטמא מגבו, אלא אפילו כלי שטף שנטמא מגבו, כאן מציל על האוכלים. שאם משום שנוגע בחיצון, הרי החיצון ראשון ואין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ואם משום שעומד באויר כלי חרס, אין נטמא שם אלא אוכלין ומשקין, אבל לא כלים, כדאי' פסחים (כ.). רש"י.

כשיש עליו צמיד פתיל, אבל כל הכלים נטמאים מגבם אפילו כשיש עליהם צמיד פתיל.

משה

טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות, טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ.

גמרא

תנו רבנן, כלי עץ שלא נגמרה כל מלאכתן, יש מהם טמאים ויש מהם טהורים. אבל נגמרה חקיקתם וראויים לתשמישם, טמאים. פשוטי כלי עץ, טהורים אפילו אם נגמרה מלאכתם¹⁹³. גולמי כלי מתכות טהורים, פשוטי כלי מתכת שנגמרה כל מלאכתם טמאים¹⁹⁴. נמצא טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות, טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ. ואלו הן גולמי כלי עץ: כל שעתידי לשייפו, לשבצו לנוי, להחליקו, לעשות כרכוב כחריץ סביבו, להחליקו בשיוף בעור דג, או שמחוסר בסיס או אוגן ושפה לפיו, או ידית, טמא. אבל אם מחוסר חקיקת תוך, טהור. ומבארת הגמרא, שבא לומר שגם אם התחיל לחקוק בו תוך, אך עדיין דעתו להשלימו אינו 'גמר מלאכה'.

גולמי כלי עץ

ואלו הן גולמי כלי מתכות¹⁹⁵, כל שעתידי לשוף, לשבץ לנוי, לגרר שעושים בכלי זהב וכסף, לכרכר בחריטה, להקיש בקורנס לפושטם, מחוסר כן או אוגן או אוזן, וכל שלא נגמרה כל מלאכת נוי, טהור. אבל אם חסר מלאכה רק בכיסוי הכלי, הכלי מקבל טומאה. ומביאה הגמרא שנחלקו בטעם ההבדל בין גולמי כלי עץ שמקבלים טומאה לגולמי כלי מתכת שטהורים. רבי יוחנן אמר, הואיל ושל מתכת עשויין לכבוד, וכל זמן שלא סים לנאותם אין עליהם שם כלי. רב נחמן אמר, הואיל ודמיהן יקרים, ועד שלא יכול למוכרם ביוקר לשם נוי נחשב כלא ראויים למלאכתם. והיוצא ממחלוקתם להלכה, לגבי כלי עצם שדמיהם יקרים,

גולמי כלי מתכות וכלי עצם

193 שעץ הוקש לשק, שנא': "מכל כלי עץ או בגד או עור או שק" מה שק מטלטל מלא וריקן – אף כל מטלטל מלא וריקן. רש"י.

194 כלי מתכות לא הוקשו לשק. רש"י.

195 עמוד ב'.

ואין עשויין לכבוד. לרב נחמן דינם ככלי מתכות, ולרבי יוחנן דינם ככלי עץ.

ורב נחמן הולך בזה לשיטתו, במה שאמר 'כלי עצם ככלי מתכות'. ומצינו שכלי עצם מקבלים טומאה בברייתא, ששנינו, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר, מה כוונת הכתוב: 'וְכָל מַעֲשֵׂה עֵצִים וְכוּ' תִתְחַטָּאוּ? להביא דבר הבא מן העצים מן הקרנים ומן הטלפים. שאר בהמה וחיה מניין? תלמוד לומר 'וְכָל מַעֲשֵׂה'. אם כן מה תלמוד לומר 'עֵצִים'? פרט לכלים שנעשו מעופות.

משנה

החייב בשקדים המרים פטור במתוקים, החייב במתוקים פטור במרים.

גמרא

תנו רבנן, שקדים המרים כשהם קטנים ועדין לא מרים לאכילה חייבים במעשר, וכשהם גדולים פטורים. ושקדים מתוקים, כשנגמר גידולם והם גדולים חייבים במעשר, קטנים פטורים. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו, קטנים בין המרים בין המתוקים פטורים. ויש אומרים, הקטנים בזה ובזה חייבים. אמר רבי אלעא, הורה רבי חנינא בצפורי כדברי האומר הקטנים בזה ובזה לפטור. שואלת הגמרא, ולסובר שהגדולים תמיד חייבים במעשר, למה הם ראויים? אמר רבי יוחנן, הואיל ויכול למתקן על ידי האור.

משנה

התמד¹⁹⁶ עד שלא החמיץ אינו נחשב כפרי, ולכן לא נקנה מכסף מעשר שני, ופוסל את המקוה. משהחמיץ, נחשב כפרי ניקח בכסף מעשר, ואינו פוסל את המקוה¹⁹⁷.

וכן האחזין השותפים בירושתם, אם מביאים שקליהם לאחר שחלקו את הירושה ושוב נשתתפו שחייבים ב'קלבון'¹⁹⁸, יש להם דין שותפים ולכן

196 רש"י פי' שנעשה ממים ששרו בהם גרעיני תמרים. ותוס' כ' נראה דמיירי במים הנתנים בשמרים דומיא ד'המתמד ונתן מים במדה'.

197 יין הוזכר לענין לקיחת מעשר בירושלים: "ונתתה הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר וכו'" מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע. ומים הוזכרו לענין לפסול את המקוה בשלשה לוגין, מים שאובין אם נפלו לתוכן קודם שהומשכו בו ארבעים סאה. ויין אינו פוסל את המקוה. רש"י.

198 'קלבון' הוא לשון הכרע, כשמביאים מחצית השקל באופן פרטי לאחר שחלקו את הירושה כל אחד חייב

פטורים ממעשר בהמה שהשותפות פוטרת. וכשחייבים במעשר בהמה כגון שלא חלקו מעולם, פטורים מ'קלבון'.

גמרא

בשלא החמיץ הכל מודים לא נחשב **שואלת הגמרא, לכאורה משנתנו לא כרבי יהודה ולא כחכמים, שנחלקו בברייתא,**

לפרי

המתמד ונתן מים במדה אם מצא יותר, חייב שהרי זה יין. ואם מצא כדי מדתו ולא יותר, פטור. ורבי יהודה מחייב במעשר, שהכל נחשב כפרי. אם משנתנו כחכמים אף על גב שהחמיץ, ואם כרבי יהודה, אף על גב שלא החמיץ? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, משנתנו כרבי יהודה. שכל מה שנחלקו זה כשהחמיץ, אבל כשלא החמיץ רבי יהודה מודה שלא נחשב לפרי. וכן אמר רבי יוסי ברבי חנינא, בשהחמיץ מחלוקת.

להביא מטבע קטן כהכרע, ואם אב נותן מחצית השקל על בניו או שעדיין לא חלקו והכסף נחשב של אביהם, פטורים.

